

KRISTOVO SESTOUPENÍ DO PEKEL

Křesťanské vyznání víry (Apoštolské vyznání, Krédo) obsahuje kromě výpovědí o smrti a vzkříšení Ježíše Krista také větu o „sestoupení do pekel“. Ta zní: „Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, i pohřben jest, sestoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.“ Sestup do pekel je v době mezi ukládáním do hrobu a Zmrtvýchvstáním, časově tedy mezi Velkým Pátkem a Velikonocemi. Slovo *peklo* je ovšem mylné. V dobách křesťanské antiky bylo jednoznačně míněno nikoliv peklo, nýbrž *Hádés*, podsvětí, protože zde nejde o „místo útrap“, nýbrž o říši mrtvých jako takovou.

Název Apoštolské vyznání pochází z jedné staré legendy, dle které po seslání Ducha svátého každý z dvanácti apoštolů pronášel jednu větu, a tímto způsobem se sestavilo vyznání víry ve dvanácti větách v jednotný celek. Přesto již brzy začal spor o obsah, formulaci a používání vyznání víry, zejména v protestantství, a od doby osvícenské stále více rostly pochyby o objektivní platnosti apoštolského vyznání víry.

Tak se i výpověď o „sestoupení do pekel“ stávala stále více předmětem diskuse. Odpůrci mohli poukazovat na to, že to žádným místem v samotných evangeliích nelze dovodit. A to právem. O to více však odpovídá obsah evangelia prvokřesťanskému základnímu smýšlení. To, co se událo na Golgotě, netýkalo se jen všech žijících lidí, nýbrž stejnou měrou i zemřelých. V prvních křesťanech žilo proroctví Izajášovo a jeho naplnění ve vtělení Ježíše Krista. Ne náhodou proto cituje Lukáš v hymnu starce Zacharjáše tuto Izajášovu vizi: „Aby se zjevil těm, kdo jsou ve tmě a stínu smrti.“ (Lk 1,79)

Tak jako Řekové ztotožňovali říši mrtvých s říší stínů, pohlíželi i Židé posledních staletí před Kristem na život po smrti s přibývajícím bázňí. I oni se cítili ohroženi nebezpečím smrti duše po smrti těla. Čím silněji pozemský život člověka uchvátí, o to menší je jeho síla v říši mrtvých - tak to prožívali. A tak doufali, že až přijde Mesiáš, bude jeho přítomnost působit jako zdroj síly stejným způsobem na živé i na zemřelé, jako „východ slunce sestupující z výšin“.

Zastánci Kristova sestoupení do Hádu, zmiňovaného ve Vyznání víry, stále poukazují na 3. kapitolu prvního Petrova dopisu. Tam stojí toto:

„Vždyť i Kristus dal svůj život jednou provždy za hříchy, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu. Byl usmrčen v těle, ale obživen Duchem.

Tedy také přišel vyhlásit zvěst duchům ve vězení, kteří neuposlechli kdysi ve dnech Noemových.“

Mnohé se učinilo pro i proti interpretaci této věty, totiž že „zvěstování k duchům v žaláři“ je míněno sestoupení Krista do Hádu. Oficiální rozhodnutí ve prospěch ano či ne, pravdivosti či nepravdivosti neexistuje. Skutečností však zůstává, že pojem Kristova sestupu do pekel patří přes tisíc let k základnímu křesťanskému přesvědčení a vešel i do lidových her atd. Tak se například dochovala velikonoční hra z meklenburské vesnice Redentin na ostrově Poel u Wismaru, v níž je dramaticky ztvárněn Kristův sestup do podsvětí. I zde proniká Zmrtvýchvstalý o Veliké noci do říše mrtvých a silou z Něho vycházející osvobozuje zemřelé duše dávnověku z jejich „žaláře“, který si samy utvořily svou duchovní slabostí a temnotou.

Oč u Kristova „sestoupení do pekel“ vlastně jde, může nejlépe objasnit věta stojící v „Krédu“ Obce křesťanů na místě „sestoupil do pekel“: „Ve smrti přinesl pomoc zemřelým duším, které ztratily své božské bytí.“ To znamená, že síla vycházející ze Zmrtvýchvstalého je silnější než mocnosti zatemnění vědomí, neboť je „silnější než smrt“. Proto se stává v okamžiku své smrti pomocníkem těch zemřelých, kteří se v říši mrtvých prožívají jako

„stíny“, to znamená jako ti, kdo jsou odděleni od božského bytí v důsledku pozemského života. Základem je názor, že posmrtný stav lidstva, každé jednotlivé duše byl vyvolán krizí vztahu člověka k božskému světu, a tím slábnutím Boží pomoci za jeho života.

Germáni tento proces nazývali „Soumrak bohů“, Řekové a Římané mluvili o nenávratném „Zlatém věku“, Židé o odcizení se Bohu. Naproti tomu prvotní křesťané spatřovali veliký obrat v tom, co se stalo na Golgotě. Zmrtvýchvstalý pomáhá nejen žijícím, nýbrž i zemřelým, aby se dostali zpět z noci a přítmí k božskému světlu, ze vzdálení se od Boha do Boží blízkosti. To je prvokřesťanská víra, která byla spojena s Kristovým sestupem do podsvětí.

Johannes Hemleben